

Bržaja vsak četrtek in velja
s poštnino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
na celo leto 32 Din, pol leta
16 Din, četrt leta 8 Din. Izven
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravništvo
»Slov. Gospodarja« v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. —
List se dopušča do odpo-
vedi. Naročnina se plačuje
v naprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopis
se ne vračajo. Upravništvo
sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.
Cene inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprte reklamacije
so poštnine proste. Očekoval
račun poštnega urada Ljub-
ljana 10.603. Telefon inter-
urban 113.

50. številka.

Maribor, dne 16. decembra 1926.

68. letnik.

Pazite, sodbo si pišete!

Vsaka poštena in dobra stvar se zamore pridobiti le v trudu in boju. Tudi pravica. In pravica je kakor zdravje: človek jo ceni prav šele, ko je več nima.

Slovensko ljudstvo je leta 1920 pri volitvah napravilo težko napako in se strašno cepilo, ko bi moralo biti najbolj enotno, da si pribori svojo pravico. Posledice so deloma jasne šele sedaj po preteku cele vrste let. Kakšne pa so: to danes čuti brez izjeme vsakdo. Važna pravica je bila izgubljena.

Sedaj bomo meseca januarja imeli tudi usodepolno odločitev. Čisto nekaj novega bo in imelo bo najtežje posledice: dobre ali slabe, kakor bo ljudstvo hotelo in odločilo.

Glejte sebe!

Najsrčnejša želja, največja skrb vsakega je, da si kolikor mogoče neodvisen, sam svoj gospodar, da sam odločuješ. In ni je večje brige, ne težje misli očeta kakor ta: ali se bo moje ime, ali se bo moja čast in premoženje, ali se bo moj dom ohranil takšen, kakor sem ga v skrbeh in trpljenju ustvaril. Toda težka, usodepolna zmeta mnogih, sicer dobrih gospodarjev je, da mislijo, da o dobrobiti svojega doma odločujejo le s pridnim delom. Občina, okraj, oblast, država odločilno sodočujejo pri tvojem življenju in gospodarstvu, ker ti nalagajo težka bremena, ker gospodarijo z uspehi tvojega truda in tvojega dela. Zato je za tebe in tvoj dom, za tvoje gospodarstvo neizmerne važnosti, kakšna je uprava občine, okraja, oblasti in države. Edino pri volitvah pa imaš ti priliko, da ne samo rečeš, temveč skupaj z drugimi odločiš, ali bode slaba ali dobra. Naravnost smešen in otročje neveden ali pa brezskrajno vmemaren je torej človek, ki v tako odločilnih časih pravi: eh, bodo že brez mene opravili! Res, opravili bodo, ali kako bodo opravili, ali za tebe prav ali slabo, to je vprašanje, katero ti odločiš.

Oblastne volitve — preizkušnja za nas

so izredno velikega pomena za slovensko ljudstvo in za slovensko gospodarstvo. Pomislite samo to: v oblastih edino bomo Slovenci na svoji zemlji sami odločili in tukaj nam v oblastnih zadevah nihče ne bo odločilno zaven govoril in gospodaril. Pri oblastih ne bodo govorili in gospodarili ne Srbi, ne Hrvatje, temveč samo mi Slovenci. Tukaj bomo morali pokazati, da smo res tako razumni, tako pošteti, tako praktični in napredni, da znamo vse nam zaupane zadeve tako vzorno, dobro in na splošno zadovoljstvo upravljati in uravnati, skrbeti za blagostanje in napredek, pravilno deliti pravice in dolžnosti.

Komu zaupaš?

Če si našel dobrega in poštenega rokodelca, solidnega trgovca ali zvestega služabnika, če si dobil iskrenega prijatelja, boš pri vsem tem ostal ter se tega oklenil. Če pa te je kdo nalagal in opeharil, če te je zavrtno ogoljufal, mu menda ne boš zaupal sebe in svojega premoženja! Stori

tako tudi pri volitvah, ko izvršuješ svojo veliko pravico in pišeš sodbo sebi in svojim!

Organizirani pristaši SLS so za oblastne volitve postavili iz svojih vrst za kandidate najboljše in najdelavnejše može, ki so se izrekli, da hočejo prevzeti dolžnosti poslanca v oblastni skupščini. Preglejte malo, kako je to ljudstvo in primerjajte potem kandidate.

Pretežna večina pripada malokmetijstvu in delavstvu v narodu, zato tudi pri kandidatih. Solani može pa so samo takšni, ki jih je slovenska krščanska kmetijska in delavska hiša poslala v svet, da si naberejo znanja in izkušenj, pa se potem vrnejo in kot zvesti sinovi svoji hiši, svojemu ljudstvu služijo, delajo za napredek in blagostanje ter so že z dosedanjim svojim življenjem in delom pokazali svojo sposobnost in svojo ljubezen v dejanjih.

Naši protivniki

so tudi že z dejanji dokazali, da niso ne sposobni in posebej tudi niso vredni zaupanja slovenskega krščanskega ljudstva. Posebno so to samostojni demokrati, radičevci in socijalni demokrati. Oni so dokazali, da znajo imenito zapravljati ljudske koristi in ljudske pravice. Te tri stranke so krive, da težko krvavi slovensko gospodarstvo, one so krive, da v Sloveniji hirajo in trpijo vsi stanovi, posebej še kmetstvo in delavsko ljudstvo. Samostojni demokrati se s centralizmom ustvarili hegemonijo in nadvlado Belgrada, socijalisti po Kristanu so bili njihova rezerva in pomoč, radičevci pa so zvesti dediči in upravitelji demokratske politične in gospodarske krivice nad Slovenijo, pa hlapčevsko služijo centralizmu ter nadaljujejo gospodarsko izkoriščanje slovenskega ljudstva.

Svojega konja, svojega orodja ne daš rad in težko zaupaš dobremu sosedu in znanцу, z izvolitvijo pa ne zaupaš samo konja in orodje, temveč celo svojo gospodarsko moč in vzgojo in bodočnost svojih otrok! Kdor voli imenovane nasprotnne stranke, ta vedoma in hoté koplje grob slovenskemu narodu in podpiše sebi gospodarsko smrtno obsodbo.

Šest let težkih in bridkih izkušenj po sprejeti vidovdanski ustavi imamo za seboj, zato nihče ne more reči, da ne pozna strank in njihovega dela. Kdor pa še sedaj ne razume, odkod je nepotrebno gospodarsko zlo pri Slovenih, ta ne bo pameten, pa če bi mu tudi s krampom puščali. Tak Slovenec spada bolj v norišče, kakor pa na — volišče!

Pravečasen opomin.

Težke besede smo zapisali, toda ravnali smo po svoji vesti, ker moramo možato in jasno storiti svojo dolžnost. Naj nima nihče izgovora ali opravičila, češ: saj nisem vedel! Naj zna, da so oblastne volitve za slovensko krščansko ljudstvo zelo važne, ker imajo važno gospodarsko nalogo, še važnejše pa postanejo s tem, ker hočemo ž njimi in po njih doseči v trdem boju svojo slovensko lastno gospodarstvo v okviru naše države. Zato, volilci, pomnite: januarske volitve so velepomemben trenutek, ko mora po vsej Sloveniji grmeti: slovensko ljudstvo sam svoj gospodar, slovensko ljudstvo sebi in zase! Slovenskemu ljudstvu njegove pravice!

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

27

Zadovoljno mrmranje je nastalo med poslušalci. Vse je kazalo, da so izpregledali svojo zmoto.

»Kje je Huronec? Ali si je zamašil ušesa?« je vprašal Tamenund.

Lahko si je misliti, kaj je občutil Magva ob tej nenadni izpremambi. Drzno je stopil naprej in rekel:

»Pravični Tamenund ne bo obdržal tega, kar mu je Huronec samo posodil.«

»Sin mojega brata!« se je starec obrnil k Unkasu.

»Povej, ali ima Huronec nad tabo pravico zmagovalca?«

»Nikakor ne! Panter se lahko ujame v past, ki so mu jo nastavile ženske, toda močan je in se zna rešiti iz nje.«

»A nad Dolgo puško?«

»On se roga Mingom. Huronec, pojdi ženske vprašat, kakšne barve je medved!«

»Kaj pa je s tujcem in belo deklico, ki sta prišla v moj tabor?«

»Prosto lahko odideta, kamor hočeta.«

»In deklica, ki jo je Huronec izročil mojim vojščakom?«

Unkas je molčal.

»In deklica, katero je Mingo pripeljal v moj tabor?« je resno ponovil Tamenund.

»Moja je!« je zmagoslavno zakričal Magva. »To ti je znano, Mohikan, da je moja!«

»Moj sin molči,« je rekel Tamenund in si je prizadeval iz Unkasovega obraza uganiti njegove misli.

»Tako je, kot je rekel Huronec,« je tiho odgovoril mladenič.

»Potem vzemi, kar je tvojega, Huronec!« je z odločnim glasom rekel Tamenund. »Veliki Manito ukazuje, da mora biti Delavar pravičen.«

Magva je skočil naprej in svojo ujetnico zgrabil za roko. Molče in z nejevoljo so se umaknili Delavari.

»Stoj!« je ta hip zakričal Duncan in planil naprej. »Usmiljenje, Huronec! Odkupnina zanj te napravi bogatejšega, kot je bil katerikoli tvojega rodu!«

»Magva je rdečkovec. Zlatnine bledoličnikov ne potrebuje. Samo maščevati se hoče.«

Heyward se je obupan s povzdignjenimi rokami obrnil k očaku in ga prosil milosti za slabotno deklico. Starec pa je zamišljal, klonil glavo na prsi, kakor bi bile njegove moči pri kraju, ter je rekel s slabotnim glasom:

»Možje ne reko dvakrat.«

Zdaj pa je Sokol stopil naprej in pomignil Dunkanu, naj molči. Potem pa je rekel:

»Modro in pametno je, da poglavar ne prekliče tega, kar je rekel. Vojščak, če je pameten, pa mora tudi dobro premisliti, predno s tomahavkom razkolje glavo. Huronec, pomisli, ako to ni bolj po volji mož, kakor sem jaz, ki bo ubil še marsikoga izmed tvojih vojščakov, ako ga izpustiš.«

»Ali hoče Dolga puška dati življenje za deklico?« je neodločno vprašal Magva.

»Ne, tako nisem mislil,« je odgovoril Sokol. »Neenaka kupčija bi bila, ako bi se vojščak v cvetu svoje moči zamenjal za žensko, pa naj bo katerikoli. A tvoj ujetnik hočem biti, dokler ne pride zopet listje na drevje — a pod tem pogojem, da izpustiš deklico.«

Magva je zmajal z glavo in namignil gledalcem, naj ga puste skozi.

»Naj bo,« je nadaljeval lovec s tresočim se glasom. »Tudi zveromor ti dam po vrhu.«

Magva pa je samo zaničljivo pomajal z ramami in jezo zavpil nad ljudstvom, naj mu napravijo pot.

Sokol pa se je obrnil k Unkasu in rekel: »Bog te blagoslovi, dečko! Pridobil si si prijateljev med svojim narodom. Upam, da ti ostanejo zvesti. Kar pa se mene tiče, moram umreti prej ali slej. Prav je, da jih je le malo, ki bodo žalovali za mano. Pristrčno sem ljubil tebe, Unkas, in tvojega očeta, čeprav naša koža ni iste barve. Na onem svetu se bodo poštenjaki zopet videli. Povej to očetu. Moje

Nikola Pašić umrl.

Pretekli petek, dne 10. t. m., je nenadoma preminul eden največjih in najslavnejših sinov srbskega naroda — Nikola Pašić. Smrt ga je ugrabila sredi najživahnejšega političnega dela. Spočit in duševno čil se je povrnil iz nekajmesečnega dopusta v politično življenje, z novimi intrigami je spretno izpodnesel vladi Uzunoviča noge in pravkar se je pripravljal, da prevzame zopet v svoje roke politično vodstvo države, ko je vsem njegovim načrtom napravila hipoma konec neizprosna smrt.

O Pašiću se je že za časa njegovega življenja pisalo, da je bil eden največjih in najposobnejših državnikov zadnjih desetletij v Evropi. Ze takrat se je naglašalo njegovo ogromno delo, katerega je izvršil za svoj narod, katerega je vodil iz sužnosti k svobodi in moči, kakor je Srbija od srednjega veka ni doživela. Pisalo se je pa mnogo tudi o njegovih napakah, o njegovih pogreškah, ki so čisto krat spravile v nevarnost trudapolno delo njegovega življenja. Take napake bodo pozabljene in popravljene, to kar je dobrega in velikega ustvaril, to bo ostalo in temu se moramo diviti ter izreči priznanje tudi mi Slovenci, ki zadnje leto nismo bili baš prijatelji njegove politike.

Pašićovo delo za Srbijo je ogromno. Najsijajnejša doba srbskega naroda, njegov čudovit povzdig do današnje veličine in veljave, ostane neizbrisno združeno z imenom Nikole Pašića. Pol njegovega življenja je delal, da je utrdil srbsko državo na znotraj — potem pa je začel gledati preko meje za Srbi, ki so ostali pod Avstrijo in Turčijo in nje govo glavno stremljenje je šlo za tem, da zjedini te neosvojene brate v skupno državo — Veliko Srbijo. Z balkansko in svetovno vojno so se mu njegove sanje uresničile še v večjem obsegu, kot je kedaj pričakoval in mesto Velike Srbije je dočakal — Jugoslavijo. Sedaj je bil čas za sivolasega Pašića, da bi se častno umaknil v zasluženo mirovanje in njegova slava bi bila s tem samo pridobila. Toda tega ni storil in od takrat je pričel sijaj njegove zvezde temneti. Pašić ni doumel velike jugoslovanske misli, njegove simpatije je še vedno užival srbski narod, katerega je hotel na vsak način postaviti nad slovenskega in hrvaškega, in to je njegova največja napaka, katera se bo dala le težko in polagoma odpraviti. Zasejal je s tem spor med tremi bratskimi narodi ene države, ki bo še dolgo ka lil mirno sožitje treh jugoslovanskih rodov.

Nikola Pašić se je rodil dne 19. decembra 1845 v Zaječaru. Ljudsko šolo je obiskoval v Zaječaru, gimnazijo pa v Kragujevcu. Leta 1866 je maturiral, se vpisal na tedanjo belgrajsko visoko šolo in dve leti pozneje odšel z državno podporo na politehniko v Curih in odtod v Zenevo. V švicarskih krogih je začel v socialistične struje in s tem v zvezo z ruskim revolucionarnim dijaštvom.

Po povratku v Srbijo je zapustil socialiste in ustanovil radikalno stranko, katere predsednik je bil do svoje smrti. Bil je organizator in glavni činitelj v vseh zarotah, katere so se snovale proti takratni srbski vladarski hiši Obrenovičev. Opetovano je bil obsojen na smrt, moral je bežati iz države, toda vedno iznova se je povrnil še moč-

puško boš našel tam, kjer smo jo skrili. Vzemi jo in jo obdrži zaradi mene. Potem pa se maščuj nad Mingi, to te bo pomirilo, da boš lažje prenašal mojo izgubo. — Huronec, uklanjam se tvoji zahtevi. Izpusti deklico na svobodo. Tvoj ujetnik sem, moje življenje je v tvojih rokah.«

Ta velikodušna ponudba je vzbudila med ljudstvom pritrjevalno mrmranje. Magva je za trenotek pomisljal. Ko pa se je bil ozrl na Koro, je zaničljivo vrgel glavo nazaj in rekel z odločnim glasom:

»Zviti lisjak je velik poglavar. Samo eno voljo ima.« Roko je položil Kori na ramo in pristavil: »Pojdiva!«

Kori je kri zalila lice. Jezno so ji zaiskrile oči. Sunila je Magvino roko od sebe in rekla:

»Tvoja ujetnica sem in pojdem s tabo, čeprav v smrt. A sile ni treba.« Potem se je obrnila k Sokolu: »Velikodušni lovec, zahvaljujem se vam iz vsega srca. Zaman je vaša ponudba in bi je tudi nikdar ne sprejela. Vendar mi lahko ustrezete, bolj, kot bi sami radi. Poglejte ubogo mojo sestro. Ne zapustite je, dokler se ne vrne k očetu. Nočem reči, da vas moj oče nagradi za to, kajti za takega moža, kot ste vi, je vsaka nagrada prenizka, a hvaležen vam bo in vas blagoslovi. Ostanite z Bogom!«

Pristrčno je lovecu stisnila roko. Tudi od Dunkana se je poslovila z ganljivimi besedami in mu položila na srce svojo sestro. Nato se je nagnila preko smrtnobleda Elize in jo poljubila v slovo. Ko se je zopet vzklonila, je bila tudi ona bleda kot smrt, a brez solz se je obrnila k Magvi in rekla: »Zdaj sem pripravljena, da grem s tabo.«

»Le pojdi, zverina,« je rekel Duncan in položil napol nezavestno Elizo indijanskemu dekletu v naročje. »Le pojdi, Magva! Delavari imajo svoje postave, ki jim branijo, da bi te zadrževali. Jaz pa take sile ne poznam. Jaz pojdem za tabo!«

Satansko veselje je šinilo Magvi iz oči, a hitro je zopet napravil hinavski obraz in je rekel: »Gozdje so odprti. Odprta roka lahko pride.«

»Stoj!« je zakričal Sokol in planil proti Heywardu, da bi ga zadržal. »Ne veste, kako zvižčen je lopov. Zvabil vas bo v zasedo in ...«